Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Auteur
[redacted]

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

TER BESLISSING
Datum aangemaakt
24 augustus 2026

Kenmerk
DGA-PAV / 108111974

RT-0000156498

Kopie aan

Bijlage(n)
2

nota
TER BESLISSING

Verlenging uitrijdperiode dierlijke mest op grasland door droogte

Parafenroute

[redacted]

Aanleiding

Vanwege de droge weeromstandigheden zijn door lid Van der Plas Kamervragen gesteld (kenmerk 2026Z16690) over de impact van de droogte op gewassen en zij verzocht u om de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (hierna: CDM) om een advies te vragen over de verlenging van de uitrijdperiode van mest. Daarnaast hebben LTO en NMV het verzoek gedaan om de uitrijdperiode van dierlijke mest op grasland te verlengen. Op 12 augustus heeft u de CDM gevraagd om advies. Op 24 augustus is het definitieve advies opgeleverd. De CDM adviseert om de uitrijdperiode voor dierlijke mest op grasland te verlengen tot halverwege september vanwege landbouwkundige (herstellen grasgroei) en milieutechnische overwegingen.

Geadviseerd besluit

1. U wordt geadviseerd om de uitrijdperiode van dierlijke mest (drijfmest alle grondsoorten en vaste mest op zand- en lössgrond) op grasland in heel Nederland te verlengen tot en met 15 september.
    a. Indien u besluit tot verlenging van de periode kunt u de bijgevoegde kamerbrief aan de Tweede Kamer ondertekenen waarin de verlenging wordt aangekondigd,
        i. kunt u er voor kiezen om daarbij een oproep te doen aan de agrariërs om indien ervoor gekozen wordt om in de verlengende uitrijdperiode dierlijke mest op grasland uit te rijden te bezien wat er nodig is aan bemesting met het oog op de gewasgroei en de toestand van de bodem.
    b. volgt binnen enkele dagen het verlengingsbesluit voor ondertekening en publicatie in de Staatscourant,
    c. de EC ambtelijk te informeren over het besluit tot verlenging van de uitrijdperiode,

   d. wordt tot slot vanuit het ministerie (RVO) ook voorzien in communicatie over de verlenging van de uitrijdperiode.
2. Indien u besluit om de uitrijdperiode van dierlijke mest niet te verlengen, dan volgt binnen enkele dagen een kamerbrief aan de Tweede Kamer waarin u het besluit toelicht.

Kernpunten

- Het opnemen van uitrijdperiodes voor mest waarin het is toegestaan om mest uit te rijden op gras- of bouwland, waaronder dierlijke mest, is verplicht op grond van de Nitraatrichtlijn ter bescherming van de waterkwaliteit.
- U wordt geadviseerd om de Europese Commissie pro-actief te informeren als u besluit de uitrijddatum te verlengen. Vooraf formele instemming van de Europese Commissie om de uitrijddata te verlengen is niet nodig (en daar zal de EC naar verwachting ook geen uitspraak over willen doen), maar het risico bestaat wel dat de EC kritisch zal reageren.
- De uitrijdperiode voor drijfmest op grasland is opgenomen in artikel 4.1188 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en loopt tot en met 31 augustus. Voor vaste mest op grasland loopt de uitrijdperiode zand- en lössgrond ook tot en met 31 augustus (artikel 4.1187 Bal, de uitrijdperiode voor vaste mest op grasland op klei/veen gronden loopt tot en met 15 september).
- Onder bijzondere omstandigheden is het mogelijk af te wijken van de opgenomen uitrijdperiode. Dit kan alleen als er sprake is van a) extreme weeromstandigheden en b) een landbouwkundige noodzaak. Hiervoor is op grond van de Omgevingswet afstemming met de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) nodig.
- De CDM heeft onderzoek gedaan naar de landbouwkundige noodzaak en mogelijke milieu impact van het verlengen van de uitrijdperiode van dierlijke mest (drijfmest) op grasland.
- Daarbij is gekeken naar de weersomstandigheden, landbouwkundige noodzaak (gewasgroei gras) en het aanvullende effecten op nitraat uit- en afspoeling en op emissies naar de lucht (ammoniak en lachgas) door verlenging van de uitrijdperiode op grasland.
- De CDM adviseert om de uitrijdperiode voor dierlijke mest op grasland te verruimen tot half september. Gezien de onzekerheden in mineralisatie en de ruimtelijke variatie in neerslagtekorten en recente hoeveelheden neerslag, wordt geadviseerd geen differentiatie in mestuitrijdperiode toe te passen, bijvoorbeeld naar grondsoort. Vanuit zowel landbouwkundig als milieukundig perspectief verdient dit de voorkeur boven een toediening van mest vóór 1 september (het aflopen van de huidige uitrijdperiode van drijfmest op grasland en vaste mest op grasland gelegen op zand- en lössgronden). Daarbij merkt de CDM ook op dat terughoudend omgegaan moet worden met bemesting en dat met het oog op de benodigde bemesting in relatie tot gewasgroei er verschillen zijn tussen percelen en regio's.
- De redenen voor verlenging zijn:
    - De zomer van 2026 wordt gekenmerkt door uitzonderlijke droogte. Het neerslagtekort behoort tot de hoogste ooit gemeten en is

vergelijkbaar met dat van 2018. De droogte heeft geleid tot sterk verminderde grasgroei, opbrengstverliezen en droogtestress op grasland, met name in Zeeland, West-Brabant, Limburg, Texel en delen van de Achterhoek (zie onderstaand kaartje met neerslagtekort d.d. 21 augustus jl.).
    - Door de aanhoudende droogte in juli en eerste helft augustus zijn één à twee grassnedes verloren gegaan en de verwachting is ook dat de maïsoogst dit jaar aanzienlijk lager zal uitvallen. Veel melkveehouders zullen daarom streven naar een zo hoog mogelijke opbrengst en kwaliteit van de laatste grassnede om voldoende ruwvoer voor de komende periode te produceren. Bij het opstellen van dit advies (24 augustus) was de grasgroei op veel percelen nog onvoldoende hersteld om te bemesten.
    - Door het vervallen van de derogatie is de gebruiksruimte voor dierlijke mest afgenomen. Daardoor moeten melkveebedrijven meer mest afvoeren en zullen zij de beschikbare bemestingsruimte zoveel mogelijk willen benutten.
    - De CDM merkt op dat er naar verwachting minerale stikstof in de bodem aanwezig is, maar dat dit sterk kan verschillen tussen percelen en regio's. Het is niet uit te sluiten dat, met name op de arme zandgronden, de mineralisatie onvoldoende is om een optimale opbrengst en kwaliteit van de laatste grassnede te realiseren. In dat geval is (beperkte) bemesting landbouwkundig noodzakelijk.
    - De CDM geeft aan dat een verlenging van de uitrijdperiode voor dierlijke mest op grasland tot half september 2026 naar verwachting niet leidt tot een betekenisvolle toename van de uitspoeling van nitraat ten opzichte van toediening vóór 1 september.
    - Tot slot geeft de CDM ten aanzien van het beperken van ammoniakemissie aan dat het beter is de uitrijdperiode te verlengen, omdat anders eind augustus in een droge bodem dierlijke mest worden met een zodenbemester in plaats van injecteren dat alleen mogelijk is als de bodem vochtig is. Er is wel een hoger risico op lachgasemissie.
- Het verlengen van uitrijdperiodes op grasland betreft uitsluitend dierlijke mest dat vanwege de Nitraatrichtlijn gelimiteerd is op maximaal 170 kg N per hectare per jaar. Met toepassing van gangbare landbouwpraktijk is het grootste deel van de dierlijke mest al toegediend. De CDM verwacht dat als boeren de beschikbare dierlijke mestruimte benutten, dan zal de benutting van stikstof door het gras groter zijn (en risico op uit- en afspoeling lager) als de stikstof begin september wordt toegediend als het gras is hersteld.
- Op basis van bovenstaande analyse van de CDM wordt u geadviseerd om de uitrijdperiode voor drijfmest mest op grasland te verlengen voor alle grondsoortregio's naar 15 september en voor vaste dierlijke mest op zand- en lössgronden ook naar 15 september.
- Tot slot wordt vanuit het GLB, eveneens vanwege de droogte, ontheffing verleend voor een aantal voorwaarden met betrekking tot de conditionaliteiten en de eco-regeling. Dit betreffen voorwaarden zoals de bedekkingsgraad van

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 108111974

groenbedekking en onderzaai vanggewas. Ook wordt voorzien in een ontheffing van de voorwaarde voor de uiterlijke rooidatum (1 september) van een vroeg rooigewas. U bent hierover met een separate nota geïnformeerd.

Besluit tot geen verlenging

- Het besluit om de uitrijdperiodes te verlengen is geen verplichting, u kunt ondanks het advies van de CDM een andere weging maken. Hierin kunt u bijvoorbeeld betrekken dat extreme weersomstandigheden in de zomer nu eenmaal vaker voorkomen en dat dit van agrariërs ook aanpassing in de bedrijfspraktijk vraagt en dat door het niet besluiten tot verlenging precedentwerking wordt voorkomen.
- Naar verwachting bestaan er aanzienlijke regionale verschillen in de hoeveelheid beschikbare minerale stikstof in graslandpercelen. De noodzaak voor verlenging van de uitrijdperiode zal daarom van regionaal en van perceel tot perceel verschillen.
- Naar verwachting zullen de klei- en veengronden minder last hebben van een onvoldoende herstelde gewasgroei. Daarbij zal het grootste deel van de dierlijke mest, conform staande landbouwpraktijk, al zijn uitgereden.
- De verwachting is dat het ministerie van IenW zich kan vinden in dit besluit.

Toelichting

- Indien de uitrijdperiode niet wordt verlengd, is het aannemelijk dat in de laatste week van augustus nog mest wordt toegediend binnen de beschikbare plaatsingsruimte, terwijl het grasland in delen van Nederland mogelijk nog onvoldoende is hersteld. Op efen verdorde grasmat duurt het na regen veelal enkele weken voordat de grasmat is hersteld en nutriënten gaat opnemen.
- Wanneer de mogelijkheid tot het uitrijden van dierlijke mest wordt verruimd tot half september, kan de stikstof uit mest beter worden benut door een herstelde graszode.

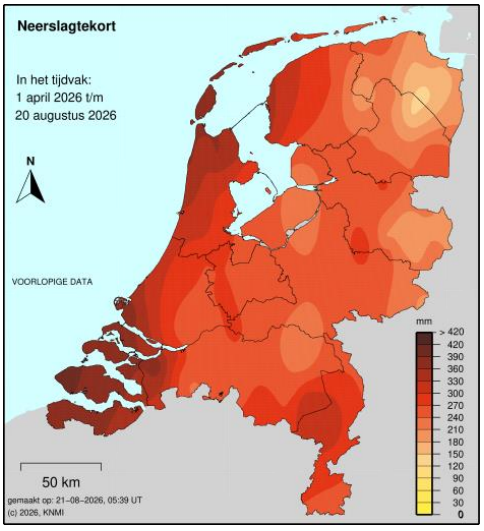

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 108111974

Regionale verdeling van het neerslagtekort in Nederland in 2026 (Bron: KNMI Droogtemonitor; peildatum 21 augustus).

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden